

دانشگاه سوادکوه

مدیریت مراکز راهنمایی و مشاوره

www.ketab.ir

دکتر مهدی محمودی دکتر امیرحسین محمودی

سرشناسه	: محمودی، مهدی، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدید آور	: مدیریت مراکز راهنمایی و مشاوره/ تالیف مهدی محمودی، امیرحسین محمودی؛ تهیه و تولید دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام‌نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: دوازده، ۲۱۸ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۲۴۹۸. گروه روان‌شناسی؛ ۱/۸۹
شابک	: 978 - 964 - 14 - 0545 - 0
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: مشاوره -- آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Counseling -- Programmed instruction
موضوع	: مشاوره آموزشی -- آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Educational counseling -- Programmed instruction
شناسه افزوده	: محمودی، امیرحسین، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور. دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی
رده بندی کنگره	: BF۶۴۷/م۳ ۱۲۰۷
رده بندی دیویی	: ۱۵۸/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۴۸۵

مدیریت مراکز راهنمایی و مشاوره

مؤلفان: دکتر مهدی محمودی - دکتر امیرحسین محمودی

ویراستار علمی: دکتر ثنا محمدی

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول دی ۱۳۹۷

شابک: ۰۰ - ۰۵۴۵ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0545 - 0

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید.

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه‌برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پست و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

قیمت: ۱۳۵۰۰۰ ریال

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام‌نور: تهران، خیابان شهید رجایی،

نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران. تلفن: ۵۵۰۰۹۸۳۸ - ۵۵۵۰۲۱۰۴

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب

پیشگفتار مؤلفان.....	نه
ساختار کتاب.....	یازده
بخش اول. سازمان و مدیریت.....	۱
فصل اول. کلیات و مفاهیم سازمان و مدیریت.....	۳
هدف کلی.....	۳
هدف‌های یادگیری.....	۳
مقدمه.....	۳
۱-۱ تعاریف سازمان.....	۴
۲-۱ ویژگی‌های سازمان‌ها.....	۴
۳-۱ تعاریف مدیریت.....	۵
۴-۱ مدیریت علم است یا هنر؟.....	۶
۵-۱ کارکردهای مدیریت.....	۶
۱-۵-۱ برنامه‌ریزی.....	۷
۲-۵-۱ سازمان‌دهی.....	۹
۳-۵-۱ هماهنگی.....	۱۱
۴-۵-۱ رهبری.....	۱۲
۵-۵-۱ کنترل.....	۱۴
خلاصه فصل اول.....	۱۸
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول.....	۱۹
خودآزمایی تشریحی فصل اول.....	۲۰
فصل دوم. مروری بر نظریه‌های سازمان و مدیریت.....	۲۱
هدف کلی.....	۲۱

۲۱	هدف‌های یادگیری
۲۲	مقدمه
۲۳	۱-۲ رهیافت‌های سنتی
۲۳	۱-۱-۲ نظریه مدیریت علمی
۲۵	۲-۱-۲ اصول علم اداره (نظریه فراگرد مدیریت)
۲۹	۳-۱-۲ نظریه بوروکراسی
۳۱	۴-۱-۲ نظریه مشارکت گروهی و هماهنگی
۳۲	۲-۲ رهیافت‌های منابع انسانی
۳۲	۱-۲-۲ مکتب نئوکلاسیک
۳۴	۲-۲-۲ نظریه روابط انسانی و مطالعات هاثورن
۳۷	۳-۲-۲ نظریه X و Y
۳۸	۴-۲-۲ نظریه نیازهای انسانی
۴۰	۵-۲-۲ نظریه دوغاملی انگیزش و بهداشت
۴۱	۶-۲-۲ نظریه حصص سازمان
۴۲	۳-۲ رهیافت‌های کمی در مدیریت
۴۲	۱-۳-۲ علم مدیریت
۴۴	۲-۳-۲ رهیافت سیستمی در مدیریت
۴۷	۳-۳-۲ رویکرد اقتضایی در مدیریت
۵۳	۴-۲ رهیافت‌های فرانونین
۵۳	۱-۴-۲ نظریه آشوب
۵۸	۲-۴-۲ نظریه سازمان یادگیرنده
۶۲	۳-۴-۲ نظریه سازمان مجازی
۶۸	خلاصه فصل دوم
۶۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۷۰	خودآزمایی تشریحی فصل دوم
۷۱	بخش دوم. مدیریت در مراکز راهنمایی و مشاوره
۷۳	فصل سوم. مدیریت برای مشاوره
۷۳	هدف کلی
۷۳	هدف‌های یادگیری
۷۳	مقدمه
۷۴	۱-۳ مشاور به‌عنوان مدیر
۷۶	۲-۳ مدیر، رهبر یا هر دو
۷۸	۳-۳ مدیریت و رهبری، به‌عنوان فرایندهای مجزا
۸۰	۴-۳ دیدگاه‌هایی درباره نقش‌های رهبری و مدیریت در مشاوره
۸۹	خلاصه فصل سوم
۹۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۹۰	خودآزمایی تشریحی فصل سوم

۹۲	فصل چهارم. سیاست‌های اجرایی - پرسنلی مراکز راهنمایی و مشاوره.....
۹۲	هدف کلی.....
۹۲	هدف‌های یادگیری.....
۹۳	مقدمه.....
۹۵	۱-۴ برنامه‌ریزی.....
۹۷	۱-۱-۴ برنامه‌ریزی عمل‌گرا.....
۹۸	۲-۱-۴ برنامه‌ریزی برنامه‌محور.....
۱۰۰	۲-۴ تفکر سیستمی.....
۱۰۳	۳-۴ عناصر دیگر برنامه‌ریزی.....
۱۰۵	۱-۳-۴ به‌دج‌بندی.....
۱۰۶	۲-۳-۴ بیان کسب درآمد و محل هزینه آن.....
۱۱۱	۳-۴-۳ استناد، نگهداری و توسعه شغلی کارکنان.....
۱۱۶	خلاصه فصل چهارم.....
۱۱۷	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم.....
۱۱۸	خودآزمایی تشریحی فصل چهارم.....
۱۱۹	فصل پنجم. مدل‌های مشاوره در مدرسه.....
۱۱۹	هدف کلی.....
۱۱۹	هدف‌های یادگیری.....
۱۱۹	مقدمه.....
۱۲۰	۱-۵ مدل‌های مشاوره مدرسه‌ای.....
۱۲۲	۱-۱-۵ جنبش هدایت شغلی.....
۱۲۳	۲-۱-۵ جنبش سلامت روانی.....
۱۲۵	۳-۱-۵ جنبش هدایت تحصیلی توسعه‌محور.....
۱۲۶	۴-۱-۵ جنبش راهنمایی و مشاوره مبتنی بر شایستگی‌های جامع.....
۱۲۹	خلاصه فصل پنجم.....
۱۳۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم.....
۱۳۱	خودآزمایی تشریحی فصل پنجم.....
۱۳۲	فصل ششم. خدمات مشاوره و راهنمایی در آموزش و پرورش ایران.....
۱۳۲	هدف کلی.....
۱۳۲	هدف‌های یادگیری.....
۱۳۳	مقدمه.....
۱۳۳	۱-۶ چگونگی شکل‌گیری برنامه راهنمایی و مشاوره در ایران.....
۱۳۳	۱-۱-۶ دوره مطالعات و زمینه‌سازی راهنمایی و مشاوره (۱۳۲۸-۱۳۳۲).....
۱۳۴	۲-۱-۶ دوره طراحی و تأسیس مراکز تحقیقاتی، کارآموزی و استخدامی از (۱۳۳۲ به ۱۳۳۴).....
۱۳۴	۳-۱-۶ دوره برنامه‌ریزی و فعالیت‌های تجربی در زمینه راهنمایی در دوره متوسطه (۱۳۳۴-۱۳۴۴).....

۴-۱-۶ دوره طراحی و اجرای دوره راهنمایی تحصیلی و استفاده از خدمات راهنمایی و مشاوره در این دوره (۱۳۴۵-۱۳۵۸).....	۱۳۶
۵-۱-۶ دوره طراحی و اجرا و گسترش برنامه راهنمایی و مشاوره در قالب سازمان انجمن اولیا و مربیان (۱۳۵۸-۱۳۸۹).....	۱۳۸
۶-۱-۶ دوره گسترش و تثبیت خدمات راهنمایی و مشاوره آموزش و پرورش در افق ۱۴۰۴ (۱۳۸۹) تاکنون).....	۱۴۱
۲-۶ تشکیلات راهنمایی و مشاوره در وزارت آموزش و پرورش.....	۱۴۳
خلاصه فصل ششم.....	۱۴۸
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل ششم.....	۱۴۹
خودآزمایی تشریحی فصل ششم.....	۱۵۰
فصل هفتم. اخلاق حرفه‌ای مشاوران.....	۱۵۲
هدف کلی.....	۱۵۲
هدف‌های یادگیرنده.....	۱۵۲
مقدمه.....	۱۵۲
۱-۷ تعریف اخلاق حرفه‌ای.....	۱۵۳
۲-۷ تاریخچه اخلاق حرفه‌ای.....	۱۵۵
۳-۷ ضرورت اخلاق حرفه‌ای.....	۱۵۵
۴-۷ هدف‌ها و فواید رعایت اصول مراکزهای اخلاقی.....	۱۵۶
۵-۷ رفتار اخلاقی و اجزاء آن.....	۱۵۷
۶-۷ نظام‌نامه اخلاقی.....	۱۵۸
۷-۷ ملاحظات اخلاقی در مشاوره.....	۱۵۹
۸-۷ تصمیم‌گیری اخلاقی.....	۱۶۰
۹-۷ احترام به حقوق مراجعان.....	۱۶۲
۱۰-۷ نقش راهبردی اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها.....	۱۶۳
۱۱-۷ اصول اخلاقی در مشاوره و راهنمایی.....	۱۶۵
خلاصه فصل هفتم.....	۱۶۷
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هفتم.....	۱۶۸
خودآزمایی تشریحی فصل هفتم.....	۱۶۹
پیوست‌ها.....	۱۷۱
پیوست ۱.....	۱۷۳
پیوست ۲.....	۱۷۶
پیوست ۳.....	۱۹۹
پاسخنامه خودآزمایی‌های چهارگزینه‌ای.....	۲۱۳
منابع.....	۲۱۵

پیشگفتار مؤلفان

مطالعه تطبیقی نام‌های آموزشی جهان مؤید آن است که کشورهای مختلف به‌تناوب و به‌تدریج از مدل‌ها و انواع راه‌سای و روش‌های مشاوره سود جست و از خدمات راهنمایی و مشاوره به‌عنوان وسیله‌ای برای تسهیل فرایند تعلیم و تربیت در دوره‌های مختلف تحصیلی به‌شکل مطلوبی استفاده کرده‌اند.

از آنجاکه تغییر و تحول همواره در زندگی انسان وجود دارد، ضروری است که متناسب با این تغییر و تحولات، تصمیمات درستی نیز اتخاذ شود. انسان طی زندگی مراحل مختلفی را پشت سر می‌گذارد؛ تغییرات در احوال رشدی، مسائل و مشکلات تحصیلی، پیچیدگی روابط بین فردی و اجتماعی، ازدواج، ازدواج، تطبیق نیازهای شغلی و خانوادگی، پدر یا مادر شدن، مواجه شدن با فقدان‌ها و چالش‌های گریزناپذیر، تغییرات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی از جمله این تحولات است. هرگونه تغییر در زندگی، خواه خوشایند یا ناخوشایند، مستلزم نوعی سازگاری، انتخاب و تصمیم‌گیری است، به‌ویژه در دوره جوانی که این تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌ها به‌صورت جدی نمایان می‌شود.

تأمین سلامتی افراد جامعه در سه بعد جسمی، روانی و اجتماعی از مسائل اساسی هر کشوری محسوب می‌شود. در همین راستا، ارائه خدمات حرفه‌ای مشاوره و راهنمایی امری بسیار ضروری است. این خدمات برای کمک به فرد به‌منظور شناخت، پذیرش و رشد توانایی‌های بالقوه خود، سازگاری با محیط و پرورش مهارت‌های لازم برای مقابله با مشکلات زندگی و نیز تصمیم‌گیری منطقی و مناسب طرح‌ریزی

شده است. راهنمایی و مشاوره، کمک و یاری رساندن به افراد است تا بتوانند با علم و آگاهی، تصمیمات درست بگیرند.

در عین حال، مدیریت چنین مراکز و مؤسساتی که هدف آن‌ها ارائه خدمات مشاوره‌ای به جامعه است، کاری تخصصی است که با مدیریت سازمان‌های دیگر می‌تواند متفاوت باشد. از آنجاکه اغلب مشاوران حرفه‌ای که برای اداره مؤسسات و مراکز مشاوره‌ای در سطح جامعه انتخاب شده‌اند، اساساً برای این منظور آموزش ندیده‌اند و احتمالاً این افراد تنها به این دلیل که مشاوران عالی در کار خود بوده‌اند، به این سمت منصوب شده‌اند، در این کتاب تلاش شده است به مدیریت و رهبری این گونه خدمات، عنوان فعالیتی تخصصی نگریسته شود.

مهدی محمودی

امیرحسین محمودی